

Hanna Langer

"Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki", red. Jan Malicki, Henryk Olszar, Bogumiła Warząchowska, Katowice 2014 : [recenzja]

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (39), 211-215

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HANNA LANGER¹

**DUSZPASTERSTWO BIBLIOTEKARZY
W SŁUŻBIE CZŁOWIEKA I KSIĄŻKI,**
pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara,
Bogumiły Warząchowskiej,
Biblioteka Śląska, Katowice 2014

Integracją środowiska bibliotekarzy oraz kreowaniem pozytywnego wizerunku bibliotek i zawodu bibliotekarza zajmuje się w Polsce nie tylko Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Od kilkunastu lat pracownicy różnych typów bibliotek zrzeszeni są także w dwóch stowarzyszeniach: w Duszpasterstwie Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej i w Zespole ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. Duszpasterstwo katowickie, pierwsze w Polsce duszpasterstwo specjalistyczne, zostało powołane w 1999 roku dzięki inicjatywie katowickiego Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Opiekunem duszpasterstwa został ks. Henryk Olszar, ówczesny wikariusz przy parafii pw. św. Józefa Robotnika w Katowicach-Józefowcu, obecnie pracownik naukowy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Kilka lat później, to jest w 2003 roku, oficjalną działalność rozpoczął Zespół ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. Jego kapelanem został ks. Maciej Kwiecień, także bibliotekoznawca, dyrektor Archiwum i Biblioteki Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Gdańsku-Oliwie.

¹ Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Poszukując początków duszpasterstwa bibliotekarzy, jak również obecnych form ich działania, warto zapoznać się z publikacją *Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki*, wydaną w 2014 roku przez Bibliotekę Śląską, pod redakcją Jana Malickiego, Henryka Olszara i Bogumiły Warząchowskiej. Na publikację składają się teksty podzielone na cztery działy. Pierwszy z nich zawiera – poza *Przedmową* abp. Damiana Zimonia i *Wstępem* ks. Henryka Olszara – artykuł *Działalność Duszpasterstwa Bibliotekarzy w Katowicach* ks. H. Olszara. Dowiadujemy się, że inicjatorom utworzenia Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej przyświecały przede wszystkim dwa cele: integracja środowiska bibliotekarskiego oraz wyznaczenie kapelana, który celebrowałby Eucharystię w intencji bibliotekarzy w kaplicy Cudownego Obrazu na Jasnej Górze w czasie corocznych pielgrzymek bibliotekarzy. Pielgrzymki te od 1997 roku organizowali bibliotekarze gdańscy, a od 2000 roku potrzebę pielgrzymowania wyrazili także pracownicy bibliotek śląskich. Poza coroczną pielgrzymką istotnymi formami działalności katowickiego duszpasterstwa są spotkania opłatkowe oraz pielgrzymki w okresie Adwentu i Wielkiego Postu do miejsc związanych ze św. Wawrzyńcem, patronem bibliotekarzy, zwiedzanie bibliotek z cennymi zbiorami, jak również organizowanie konferencji naukowych i udział w sesjach naukowych poświęconym tematom bibliotekarskim. Ważne problemy podejmowane są w wygłaszanych wykładach. W 2005 roku bibliotekarze mogli wysłuchać referatu ks. H. Olszara *Etyka bibliotekarza* i ks. M. Kwietnia *Duchowość bibliotekarza*. Z kolei w 2013 roku Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES oraz Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zorganizowały konferencję na temat *Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich*, na której ks. H. Olszar przedstawił wykład *Działalność duszpasterstwa bibliotekarzy w Katowicach*. Tematy wystąpień, jak również przedstawione w artykule opisy spotkań i pielgrzymek bibliotekarzy potwierdzają zarówno konieczność powołania duszpasterstwa, jak i potrzebę jego działania w obecnej formule.

Dla czytelnika, zwłaszcza nieuczestniczącego w pielgrzymkach i spotkaniach bibliotekarzy, interesujące mogą być dwa kolejne teksty.

Zawierają one homilie, kazania i mowy okolicznościowe wygłoszone przez opiekunów duszpasterstwa: ks. H. Olszara i ks. M. Kwietnia. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa ks. H. Olszara zawarte w jednym z kazań: „Bibliotekarze łączą w sobie misję wiary w Boże Słowo z misją człowieka książki. Jakże bogate w znaczenia staje się w ich życiu powołanie bibliocentryczne – bo centrum ich codziennej pracy stanowią księgi spisywane przez człowieka, ale też centrum ich duchowości stanowią Księgi Bożego Objawienia. Dzieła ludzkie są i przypadkowe, i przemijające; pomniki zaś pisane swoją wytrwałością współzawodniczą z nieśmiertelnością” (s. 42).

W drugiej części publikacji umieszczono *Artykuły o duszpasterstwie bibliotekarzy w czasopiśmie i pracach zbiorowych*, które ukazały się na łamach takich pism, jak np. „Bibliotekarz”, „Biuletyn EBIB”, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, „Gość Niedzielny”. Są to teksty autorstwa Ewy Babińskiej, Doroty Dowdy, Jolanty Kubik, Grażyny Miętiewicz, Bogumiły Warząchowskiej, Krystyny Wołoch i Mariana Skomro. W zaprezentowanych artykułach odnajdujemy wiele cennych informacji na temat historii duszpasterstwa bibliotekarzy oraz jego obecnych form działania. Przewija się temat pielgrzymowania przede wszystkim na Jasną Górę. I tak na przykład B. Warząchowska w artykule *Duszpasterstwo bibliotekarzy* zwróciła uwagę na bibliotekarskie akcenty homilii wygłoszonej podczas jednej z pielgrzymek przez Josepha Ratzingera, prefekta rzymskiej Kongregacji Nauki Wiary, później papieża Benedykta XVI – jednej z najwybitniejszych postaci współczesnego Kościoła rzymskokatolickiego. „Wskazał [...] na Maryję jako wzór dla bibliotekarzy. Akcentował to, że Maryja stoi na straży Słowa Wcielonego – bibliotekarze stoją nieustannie na straży słowa pisanego i drukowanego. Maryja przekazywała słowo poprzez miłość – bibliotekarze przekazują miłość do słowa i kultury” (s. 111).

Dzieje oraz działalność Zespołu ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy w Archidiecezji Gdańskiej przybliżył M. Skomro w artykule *Duszpasterstwo bibliotekarzy w Gdańsku – po co?* Autor zwrócił uwagę na cele powołania duszpasterstwa, podkreślając m.in.: „zaangażowanie religijne może i powinno służyć doskonaleniu pracy bibliotekarskiej. Udział w duszpasterstwie jest tak zaprogramowany, że realizuje się poprzez pogłębianie formacji intelektualnej bibliotekarzy i wspiera

codzienne posługiwanie czytelnikowi nadprzyrodzoną motywacją i pomocą. W żadnym razie religijne zaangażowanie bibliotekarza nie pozbawia autonomii ani bibliotekarstwa, ani naszego [gdańskiego – HL] stowarzyszenia” (s. 116).

Rozwinięcie tego wątku odnajdujemy w kolejnym artykule M. Skomro: *Bibliotekarze na Bożym szlaku*. Autor przytoczył fakty dotyczące uznania św. Wawrzyńca za patrona bibliotekarzy, pisał też o pielgrzymkach bibliotekarzy na Jasną Górę. Pierwszą taką pielgrzymkę zorganizował Okręg Gdański (obecnie Pomorski) Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 1997 roku. Z kolei śląscy bibliotekarze zaproponowali interesującą formułę pielgrzymki, na którą składa się uroczysta Msza Święta w kaplicy Cudownego Obrazu Czarnej Madonny oraz spotkanie pielgrzymów, często wzbogacane o takie formy jak wykład albo występ chóru.

W życiu członków duszpasterstwa bibliotekarzy istotną rolę pełnią obchody ku czci św. Wawrzyńca. Jedną z bardziej podniosłych uroczystości odbyła się w 2005 roku w Rzymie, w bazylice św. Wawrzyńca. Z kolei w 2008 roku bibliotekarze uczestniczyli we Mszy Świętej na szczycie Śnieżki, gdzie znajduje się kaplica pw. św. Wawrzyńca. Tradycyjnie zorganizowano także spotkania opłatkowe oraz dni skupienia. O spotkaniach tych pisali M. Skomro i E. Babińska w artykule *Duszpasterstwo bibliotekarzy w Gdańsku – spokojna kontynuacja*.

Kolejną grupę tekstów zebrano w dziale *Święty Wawrzyniec i inni święci – patroni bibliotekarzy*. Najwięcej tekstów dotyczy oczywiście św. Wawrzyńca. Artykuł poświęciła mu m.in. Ewelina Ziemia (*Patroni bibliotekarzy*). Z kolei B. Warząchowska omówiła publikację, którą wydało Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Zarząd Oddziału w Słupsku w 2008 roku (*Święty Wawrzyniec – patron bibliotekarzy*). Z szkicu tego dowiadujemy się m.in. o bohaterskiej śmierci św. Wawrzyńca, jego kulcie, o znakach symbolizujących życie świętego, jak np. liść palmowy, miecz, księga lub bochenek chleba, jak również szafka biblioteczna z książkami, w której znajdują się księgi Ewangelii, od wieków symbolizujące pracę bibliotekarzy. Interesującymi refleksjami podzieliła się też Weronika Pawłowicz w artykule *Przezacny żywot świętego Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, biedaków i innych, także z okazji rocznic nadobnych wydany A.D. MMIX*

w mieście Ruda Śląska na Górnym Śląsku. Autorka scharakteryzowała publikację, która ukazała się w 2009 roku pod redakcją Krystiana Gałuszki, nakładem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej. Za jedną z cenniejszych zalet W. Pawłowicz uznała zaprezentowanie w książce różnych przekazów i poglądów dotyczących św. Wawrzyńca. W rozdziale przytoczono także *Litanie do św. Wawrzyńca* oraz *Pieśń do św. Wawrzyńca*.

Ostatnia część publikacji: *Inne teksty*, zawiera krótkie notki i relacje ze spotkań opłatkowych i pielgrzymek bibliotekarzy do kościołów pw. św. Wawrzyńca oraz tekst ks. H. Olszara *Etyka bibliotekarza*, zasługujący na podkreślenie ze względu na tematykę omawianej publikacji. Autor przedstawił początki badań nad kondycją moralną zawodu bibliotekarskiego, które prowadził Zbigniew Żmigrodzki, emerytowany profesor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Uwieńczeniem prowadzonych przez niego badań było opracowanie w 1990 roku projektu *Kodeks etyki zawodowej polskiego bibliotekarza*. Z kolei w 2004 roku zespół pod przewodnictwem Barbary Sosińskiej-Kalaty zaprezentował *Kodeks etyki bibliotekarza i pracownika informacji*, zatwierdzony w 2005 roku. Wśród wymienionych przez ks. H. Olszara powinności etycznych bibliotekarzy znalazły się m.in.: dbanie o odpowiedni styl pracy, przyjazna atmosfera, informowanie użytkowników o pełnym zakresie usług, dążenie do rozwoju własnej placówki oraz unikanie zaangażowania w jakiegokolwiek praktyki nieetyczne. Tekst ks. H. Olszara stanowi wartościowe dopełnienie omawianej publikacji.

Czytelnicy otrzymali zatem dobrze przygotowane opracowanie, które pozwala prześledzić nie tylko początki duszpasterstwa bibliotekarzy, jego cele i formy działania. Za jedną z większych zalet książki można bowiem uznać dołączenie tekstów homilii, kazań i mów okolicznościowych wygłoszonych przez opiekunów duszpasterstwa bibliotekarzy: ks. H. Olszara i ks. M. Kwietnia. Są to teksty zazwyczaj niedrukowane, dlatego stanowią cenny materiał czytelniczy.